

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

НТУ «Дніпровська політехніка»

Дядюра К.В.

Науковий керівник: к.т.н., доц. Тюря Ю.І.

Можна з впевненістю сказати, що серед різноманіття природних ресурсів ліси займають одне із найважливіших місць, оскільки є ключовою складовою підтримання природного стану біосфери. Існування людей майже неможливе без лісів. Ліси та людство нерозривно між собою пов'язані.

За даними Державного агентства лісових ресурсів України наша країна входить до десятки найбільших лісових держав Європи, займаючи 9-те місце за площею лісів та 6-те місце за запасами деревини [1]. Проте, в майбутньому все може кардинально змінитись. Сьогоднішні реалії це варварське використання людством багатств планети, при цьому, не тільки споживаючи все, що можна, але і знищуючи все, що залишилося. Особливої уваги вимагає зростаюча з кожним роком кількість правопорушень у лісовому законодавстві, зокрема незаконна вирубка лісів. Це потребує застосування певних заходів юридичного впливу за правопорушення з метою збереження й охорони лісів та лісових ресурсів.

Лісові ресурси відіграють надзвичайно важливу роль в економічному житті нашої держави. Збитки для держави у сфері екології лісів сягають шестизначних чисел. За офіційними даними Держекоінспекції, за перші шість місяців 2021 року порушники, які займались незаконним вирубуванням лісів, завдали Україні збитків на суму 108,3 млн грн, а у 2020 році вони сягали 316,7 млн грн [2]. Поняття лісу визначено в ст. 1 Лісового кодексу України, відповідно до якої «ліс – тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище» [3].

Національне законодавство у сфері раціонального використання лісових ресурсів передбачає застосування адміністративної відповідальності у сфері лісових відносин. Як зазначає українська науковиця Л.В. Мендик, що «адміністративне лісопорушення – це суспільно шкідливе або суспільно небезпечне, протиправне, винне (умисне чи необережне) діяння (дія чи бездіяльність) у сфері використання, управління й охорони лісів, за вчинення якого передбачено адміністративно-правову відповідальність» [4].

Згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) суб'єктами адміністративних лісопорушень є посадові (фізичні) особи, які відповідно до ст. 14 КУпАП підлягають адміністративній відповідальності за правопорушення, що пов'язані з недодержанням норм і правил у сфері охорони природи, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків [5]. Ознаками індивідуального суб'єкта (фізичної особи)

лісопорушення є загальні, які закріплено статтею 12 КУпАП, тобто досягнення особою 16-річного віку. Суб'єктивна сторона характеризується як умислом, так і необережністю. Об'єктом є суспільні відносини, які виникають у сфері раціонального використання лісу, його відтворення та охорони. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення полягає у притягненні особи до адміністративної відповідальності. Достатньо самого факту вчинення порушення, при цьому розмір завданої шкоди значення не має [6].

На сьогодні, за незаконну порубку і пошкодження дерев, згідно ст. 65 КУпАП передбачений штраф 30 – 60 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто 510 – 1020 грн). Для посадових осіб штраф становить 150 – 300 неоподатковуваних мінімумів (2550 – 5100 грн). Якщо протягом року правопорушення здійснено повторно, штраф для громадян буде складати 60 – 90 неоподатковуваних мінімумів (1020 – 1530 грн), а для посадовців – від 600 до 900 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (10,2 тис. грн – 15,3 тис. грн). Важливо, що окрім адміністративного стягнення порушник має відшкодувати збитки, заподіяні лісу незаконною вирубкою та пошкодженням дерев і чагарників за ставками, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу» від 23.07.2008 № 665 [7]. У 2021 році розмір шкоди за кожне дерево становив від 181 грн (діаметр дерев у корі біля шийки кореня становить 10 см і менше) до 13,4 тис. грн (46,1 см – 50 см) та додатково 454 грн за кожний 1 см перевищення 50 см діаметра дерева.

Наразі існує думка про необхідність посилення адміністративної відповідальності у сфері охорони лісів. Безперечним є міркування, що «недосконала система адміністративних санкцій за порушення природоохоронного законодавства призводить до безвідповідальності керівників підприємств, установ і організацій» [8].

Аналізуючи законодавство про адміністративні правопорушення можна встановити певні недоліки щодо застосування адміністративної відповідальності за лісові правопорушення. Як показує судова практика, існує велика кількість справ, коли суд стає на захист навколишнього природного середовища, але покарання отримують не всі правопорушники. Наприклад, як-от такий інцидент, коли дві особи самовільно зрізали два дерева породи вільха сироростуча, чим порушили ч. 1 ст. 105 Лісового кодексу України, за що передбачена відповідальність за ч. 1 ст. 65 КУпАП. Проте, як виявилось, один із правопорушників є неповнолітньою особою. В підсумку, суд визнав, що притягнення до адміністративної відповідальності такої особи не відповідатиме вимогам закону. Саме тому сьогодні особливої уваги потребує розв'язання питання про можливість неповнолітньої особи бути суб'єктом адміністративного правопорушення та суб'єктом адміністративної відповідальності.

Підсумовуючи, можна зазначити, що адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства в Україні потребує пошуку напрямів підвищення її ефективності застосування. До того ж низький розмір штрафів,

передбачений за адміністративні правопорушення лісового законодавства, призводить до безкарного завдання шкоди лісам.

Перелік посилань

1. Публічний звіт Державного агентства лісових ресурсів України за 2019 рік. URL: https://mepr.gov.ua/files/images/news_2020/26022020/%D0%9F%D0%A3%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2%20%D0%94%D0%90%D0%9B%D0%A0%D0%A3%20%D0%97%D0%90%202019%20%D0%A0%D0%86%D0%9A.pdf.
2. Державна екологічна інспекція України. URL: <https://www.dei.gov.ua>.
3. Лісовий кодекс України. Закон України від 21.01.1994 № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3852-12>.
4. Мендик Л.В. Адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства України. *Європейські перспективи*. 2012. Випуск 2 (2). С. 103-109.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
6. Парпан У.М., Лесько Н.В. Особливості адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 403–405. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/100>
7. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.07.2008 № 665. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/665-2008-%D0%BF>.
8. Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства в Україні: Постанова Верховної Ради України від 20.02.2003 № 565-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/565-15>.